

การให้เงินจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ศักดิ์ลา สยบัว*

คำนำ

ประเทศไทยได้ใช้ทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อย ในการพัฒนาเศรษฐกิจใน ระยะ 10-15 ปีที่ผ่านมา หากเหตุการณ์ในอนาคตไม่เปลี่ยนไปชนิดไม่คาดไม่ถึง เราก็คงจะ ต้องพึ่งทุนจากต่างประเทศต่อไปอีกนานเพื่อการลงทุนขยายรายได้และรักษาเสถียรภาพทางการ เงินระหว่างประเทศ เนื่องจากทุนต่างประเทศที่ได้รับมาส่วนหนึ่งนั้นเป็นเงินกู้หรือเงินทุน ซึ่ง อยู่ในกรรมสิทธิ์ของชาวต่างประเทศ ผลที่ตามมาก็คือภาระการชำระเงินต้น ดอกเบี้ยและเงิน บินผล แม้ทุกคันจะชื่นชมยินดีกับเงื่อนไขเช่นชลประทาน โรงงานไฟฟ้า ถนนหนทาง ระบบการคมนาคม สื่อสาร โรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนการขยายตัวของธุรกิจการค้าที่ทุนจากต่างประเทศ มีส่วนช่วยให้เกิดขึ้น แต่ก็อดที่จะวิตกกังวลไม่ได้ เมื่อเห็นภาระการชำระหนี้ต่างประเทศทวี เพิ่มมากขึ้นในอัตราดอกเบี้ยทบต้น

ความรู้สึกที่ขัดกันนี้ในลักษณะตรงกันข้ามดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเราจะมุ่งเอาเฉพาะ ประโยชน์จากทุนต่างประเทศ โดยมีต้นทุนเสียบางสิ่งบางอย่างนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ที่ พยายามไปได้ก็ถือ เราอาจจะพยายามให้ได้ประโยชน์มากที่สุดและตัดทอนการสูญเสียให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้ การใช้ทุนจากต่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา หากความพอดี บทความเรื่องนี้ มุ่งจะชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการกำหนดความพอดีของการใช้ทุน จากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาการเศรษฐกิจ

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะเกี่ยวกับการใช้ทุนจากต่างประเทศ

ปัญหาที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับการใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจก็คือ ปัญหาเรื่องภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ โดยเฉพาะหนี้ต่างประเทศของรัฐบาล ลักษณะของความสนใจแยกได้เป็นสองด้าน¹⁾ ด้านแรกเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่าเรามีความจำเป็น ต้องใช้ทุนจากต่างประเทศมากน้อยแค่ไหนเพียงใด และอีกด้านที่สองเป็นเรื่องความคุ้มค่าที่ประเทศ จะรับชำระหนี้ต่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้จะมีผู้ให้คำตอบที่สนใจต่อปัญหาทั้งสองด้านนี้ได้อย่างไร

*ศักดิ์ลา สยบัว, พณ.บ. (ธรรมศาสตร์), B. Com. Hons. (Birmingham), Ph.D. (Wisconsin); ศกษ.ค. คณะ พัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันวิจัยพัฒนาบริหารศาสตร์

ขวาง ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่โดยทั่ว ๆ ไปก็ยังไม่สู้จะชัดเจนนัก หากเราจะลองพิจารณาคำกล่าวที่แสดงปฏิกิริยาต่อหนี้ต่างประเทศที่ได้ยินได้ฟังเสมอ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี สำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทุนจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

“หนี้ต่างประเทศนั้นเป็นเรื่องจำเป็น แม้ประเทศที่เจริญและมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ไม่พ้นที่จะมีหนี้ต่างประเทศ คุณญี่ปุ่นและเยอรมันตะวันตกก็แล้วกัน หากไม่ได้อาศัยเงินกู้ในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ก็คงไม่สามารถบูรณะฟื้นฟูและสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจได้โดยรวดเร็ว ทั้งที่ใคร ๆ ก็ทราบ” ฟัง ๆ คุณก็รู้สึกว่หนี้ต่างประเทศนั้น เป็นสิ่งที่มีแต่จะนำความสำเร็จรุ่งเรืองมาสู่ประเทศลูกหนี้ ในขณะที่เดียวกันก็อดคิดถึงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อินเดียนและปากีสถาน ซึ่งเป็นประเทศลูกหนี้รายสำคัญ แต่ต้องทำความตกลงประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้เป็นประจำ

“การก่อหนี้ต่างประเทศเป็นการใช้จ่ายเกินตัว เป็นการฟุ่มเฟือยโดยไม่คำนึงถึงรายได้ของประเทศ นับว่าแต่ละประเทศจะมีหนี้สินล้นพ้นตัว จนในที่สุดจะตกอยู่ในสภาพเสมือนล้มละลาย เป็นการสร้างภาระและความเดือดร้อนให้แก่ชนรุ่นหลัง” หากเป็นความจริงตามคำกล่าวข้อนี้ การมีหนี้ต่างประเทศก็รู้สึกจะเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ควรจะหาทางปิดป้องกันอย่าให้เกิดขึ้นได้ แต่เมื่อคิดถึงเขื่อนภูมิพล ไทศัพท ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนถนนหนทางที่มีให้ใช้อยู่ในขณะนี้ คิดถึงความสะดวกสบายที่ลูกหลานจะได้รับเมื่อเทียบกับสมัยคุณปู่คุณย่า ก็ชักเกิดความไม่แน่ใจว่าเราไม่ควรจะเสี่ยงกับการล้มละลาย

“ทางที่ถูกต้องนั้น เราควรจะกู้ยืมจากต่างประเทศตามความจำเป็นและภายในความสามารถที่เราจะรับภาระหนี้สินที่เกิดขึ้นได้” เช่นนี้ก็น่าฟัง เพราะเป็นการเห็นสายกลาง มีหลายสิ่งหลายอย่างในชีวิตที่ทำให้เราคล้อยรู้สึกตามว่าสิ่งที่เหมาะสมที่สุดนั้น เป็นเรื่องของความพอดี แต่เมื่อถามต่อไปว่าหนี้ต่างประเทศที่พยคตินั้นควรจะเป็นสักเท่าไร เราไม่รู้ได้อย่างไรว่าหนี้ที่ก่อขึ้นนั้นอยู่ในความสามารถที่เราจะชำระคืนได้ ก็มักจะหาคำตอบที่น่าพอใจจริง ๆ ไม่ค่อยได้

“การใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการเปิดหนทางให้ต่างประเทศเข้ามามีอิทธิพลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในประเทศ เป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงและอำนาจอธิปไตยของชาติ” ข้อนี้ก็มิใช่จะแย้งไม่ได้ หากเป็นสมัยที่ลัทธิจักรวรรดินิยมรุ่งเรือง การแผ่อิทธิพลของต่างประเทศโดยอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ ก็คงเป็นเรื่องน่ากลัวจริง ๆ ในปัจจุบันนี้ แม้เรื่องนี้จะยังเป็นปัญหาอยู่บ้างแต่ก็คงไม่รุนแรงเกินกว่าที่จะแก้ไขป้องกันโดยมาตรการอันเหมาะสมได้

คำกล่าวและข้อแย้งที่ยกขึ้นมาพิจารณาข้างต้นนั้น จะให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่
 ทั่วๆ ไปเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศนั้น เป็นเรื่องที่จะรับฟังโดยไม่มีใครตรงให้รอบคอบไม่ได้ แม้
 จะมีส่วนจริงอยู่บ้าง ก็เป็นความจริงที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เงื่อนไขเหล่านั้นมีอะไร
 บ้างเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้ได้ความเข้าใจอันถูกต้องและครบถ้วน สาเหตุสำ-
 คัญๆ ที่ทำให้ความเข้าใจของคนทั่วๆ ไปไขว่ไขวได้มากๆ ก็คือ ประการแรก เมื่อพูดถึงเรื่อง
 การเป็นหนี้ ทุกคนต่างก็รู้สึกว่าคุณมีความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์อยู่ไม่มากนักเลย เกษตร-
 กรณ์ธุรกิจอุตสาหกรรมต่างก็เคยใช้เงินกู้เพื่อการลงทุนและการประกอบการ ข้าราชการและ
 ประชาชนเคยกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายเมื่อเงินเดือนและรายได้ไม่เพียงพอ ธุรกิจบางรายประสบความสำเร็จ
 สำเร็จ เพราะได้อาศัยเงินกู้ บางรายประสบการล้มละลาย เพราะหนี้สินพอกพูนจนไม่อาจชำระ
 ได้ ครอบครัวบางครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ดี เพราะสามารถหยิบยืมเงินมาจ่ายใช้สอย
 ในขณะที่มีรายได้น้อย และเมื่อฐานะรายได้ดีขึ้นก็สามารถชำระหนี้สินได้โดยไม่เดือดร้อน บาง
 ครอบครัวมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนไม่มีทางจะปลดเปลื้องได้ เมื่อประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็น
 หนี้มีต่าง ๆ กัน ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อหนี้ต่างประเทศในระดับชาติจึงมีนานาประการ ส่วน
 ใหญ่ไม่พ้นที่จะคิดว่าหนี้ของประเทศหรือหนี้ของรัฐบาลก็คงไม่ผิดแผกแตกต่างอะไรไปจากหนี้
 ของเอกชนและธุรกิจโดยทั่วๆ ไป ประการที่สอง แม้ในบรรดานักเศรษฐศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญ
 ชาติที่ควรจะรู้เรื่องนี้ดีกว่าคนอื่น ต่างก็ไม่สามารถที่จะให้ความคิดเห็นซึ่งสอดคล้องเป็นอัน
 หนึ่งกันเดียวกันได้ ทั้งนี้ก็เพราะความคิดเห็นอันถูกต้องนั้น นอกจากจะอาศัยการวิเคราะห์
 ปัญหาและสถานการณ์ในปัจจุบันแล้ว ยังจะต้องคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าเป็นระยะเวลาอัน
 เกินกว่าที่จะทำได้ด้วยความแม่นยำจริง ๆ ประการสุดท้าย ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม มักจะ
 เข้ามาพัวพันทำให้ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการใช้ทุนจากต่างประเทศพื้นเผื่อได้ง่าย ๆ ~ โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการลงทุนของชาวต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่เราอาจจะเชื่อว่าทุนจากต่างประ-
 เทศช่วยให้เราได้ทรัพยากรและวัตถุดิบจำเป็นบางอย่างที่เราไม่ได้ภายในประเทศมาใช้ทำประโยชน์
 แต่เมื่อเห็นชาวต่างประเทศเข้ามามีทรัพย์สินเงินทอง และบทบาทในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม
 มาก ๆ เราก็คงที่จะรู้สึกไม่พอใจไม่ได้ จะว่าความรู้สึกนี้เป็นเรื่องของอารมณ์
 อันปราศจากเหตุผลเสียทั้งหมดก็เห็นจะไม่ถนัดนัก แม้ว่าความเจริญทางเศรษฐกิจจะเป็นสิ่ง
 หนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประเทศและประชาชนอยู่มาก แต่ก็มิใช่สิ่งเดียว
 ที่เราปรารถนาแน่ ๆ

เพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจในขั้นต่อไป หากเราจะขจัดสิ่งใดที่คิดว่าเป็นคติเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศซึ่งอาจมีมาก่อนได้ ก็คงจะช่วยให้ติดตามเรื่องราวที่จะกล่าวต่อไปได้ง่ายขึ้น

ความจำเป็นในการใช้ทุนจากต่างประเทศ

ก่อนที่จะพิจารณาแนวทางในการกำหนดปริมาณหนี้สินต่างประเทศอันเหมาะสมแก่เราก็ควรจะทราบก่อนว่า เรามีความจำเป็นอย่างไรจึงต้องหันมาพึ่งทุนจากต่างประเทศ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย เราจะพบว่า ในขณะใดขณะหนึ่งนั้น ทรัพยากรภายในประเทศมีไม่ครบทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ต้องการ บางอย่างมีมาก บางอย่างมีน้อย บางอย่างไม่มีเลย หากไม่พึ่งทรัพยากรจากต่างประเทศเลย ทรัพยากรประเภทที่มีอยู่น้อยที่สุดจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญว่าเราจะสามารถผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ออกมาสนองความต้องการได้มากน้อยเพียงใด ในขณะที่เกี่ยวกับส่วนหนึ่งของทรัพยากรประเภทที่มีอยู่เกินความต้องการก็จะถูกปล่อยทิ้งไว้เปล่า เพราะไม่อาจจะนำมาใช้ทำประโยชน์ได้ เพื่อที่จะให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่โดยมิได้สักระหว่างกันเป็นประโยชน์ได้โดยเต็มที่ เราจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรจากต่างประเทศเพื่อชดเชยส่วนที่ยังขาดแคลนหรือที่ไม่มีเลย เช่นนี้ นอกจากจะช่วยให้ใช้ทรัพยากรภายในประเทศเพื่อการผลิตได้โดยเต็มที่แล้ว ประสิทธิภาพในการผลิตก็อาจจะดีขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะการใช้เทคนิคการผลิตที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มักจะเกี่ยวโยงกับการใช้วัตถุดิบปัจจัย และความรู้ความชำนาญจากต่างประเทศที่เจริญกว่า ประเทศไทยอาจจะมีความมั่งคั่งมาก มีที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอย่างอื่นเป็นปริมาณพอสมควร ที่เราขาดแคลนก็คือเครื่องมือเครื่องจักรกล และความรู้ความชำนาญทางด้านเทคนิคและการจัดการในด้านการอุตสาหกรรม ที่เราพอจะผลิตได้โดยมิต้องอาศัยทรัพยากรจากต่างประเทศเลย ก็เห็นจะเป็นผลิตภัณฑ์ทางทันเภสัช สำหรับการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมนั้น แทบไม่มีที่เราไม่ต้องอาศัยวัตถุดิบปัจจัยและอื่น ๆ จากต่างประเทศ

เมื่อเราต้องการทรัพยากรจากต่างประเทศ หากต่างประเทศเขาไม่ให้เปล่าเราก็จำเป็นต้องซื้อ ก่อนจะซื้อได้เราก็ต้องมีเงินตราต่างประเทศ ตามปกติแล้ว เราได้เงินตราต่างประเทศมาโดยการส่งออกสินค้าและบริการบางอย่างที่เราผลิตได้ก็ยกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ นอกจากเราจะใช้เงินตราต่างประเทศที่ได้มา เพื่อซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ลงทุนขยายกำลังผลิตแล้ว เรายังใช้ซื้อสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่ผลิตไม่ได้

ภายในประเทศ ทรัพยากรที่ได้มาจากต่างประเทศโดยอาศัยกำลังรายได้และความสามารถในการส่งออกของเราเอง อาจจะไม่เพียงพอต่อการที่ใช้ทรัพยากรภายในประเทศให้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ เพื่อที่จะเร่งรัดขยายกำลังผลิตของประเทศให้ทันกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน และให้มาตรฐานความเป็นอยู่โดยทั่วไปดีขึ้น เราก็จำเป็นต้องแสวงหาทรัพยากรที่จำเป็นมาเพิ่มเติมจากต่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นโดยการกู้ยืมหรือการขอรับความช่วยเหลือ การกู้ยืมนั้นส่วนใหญ่ก็เพื่อการลงทุนของรัฐบาลและของเอกชน สินค้าที่เข้ามาโดยอาศัยทุนต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภททุน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเราต้องใช้ทุนจากต่างประเทศเพราะเราต้องการเร่งรัดขยายการลงทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะที่เรามีรายได้เหลือจากการอุปโภคบริโภคหรือเงินออมน้อย ถึงแม้เราจะมีเงินออมมากพอแต่ไม่สามารถเปลี่ยนเงินออมเป็นเงินตราต่างประเทศได้ เพราะมีความสามารถในการส่งออกจำกัด เราก็จะใช้เงินออมเพื่อลงทุนได้เฉพาะในกิจการที่อาศัยสินค้าประเภททุนที่ผลิตได้เองภายในประเทศเท่านั้น หากสินค้าประเภททุนที่เราต้องการจริง ๆ นั้น ไม่มีผลิตในประเทศเราก็ยังไม่พินิจที่จะตั้งกู้ยืมจากต่างประเทศ

ดังนั้นอาจสรุปได้ง่าย ๆ ว่า เรามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทุนจากต่างประเทศด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรกเงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอสำหรับการลงทุนเพื่อขยายกำลังผลิตให้ได้ในอัตราที่ต้องการ ประการที่สอง เราขาดเงินตราต่างประเทศที่จะใช้ซื้อสินค้าประเภททุน ซึ่งจำเป็นต่อการลงทุนดังกล่าว เราควรจะกู้เท่าไรขึ้นอยู่กับว่าเราขาดเงินออมมากหรือขาดเงินตราต่างประเทศมาก ถ้าเราขาดเงินออมมากเราก็กู้เท่าจำนวนเงินออมที่ขาด ความต้องการเงินตราต่างประเทศก็จะหมดไปโดยอัตโนมัติ ตรงกันข้ามถ้าเราขาดเงินตราต่างประเทศมาก เราก็จะกู้เท่าจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ขาดและปัญหาเงินออมขาดก็จะหมดไปเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ในกรณีแรกเมื่อเราขอยืมเงินออมจากต่างประเทศมาใช้ได้ เราก็ได้สินค้าประเภททุนที่ต้องใช้ในการลงทุนโดยไม่ต้องเสียเงินตราต่างประเทศ ส่วนในกรณีหลังเมื่อเราขอยืมเงินตราต่างประเทศมาได้ เราก็สามารถใช้ซื้อสินค้าประเภททุนที่เราต้องการโดยไม่ต้องอาศัยเงินออมภายในประเทศ

ปัญหาเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศ

ต่างประเทศให้เรากู้ยืมเงินก็เพราะหวัง ได้ผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ยและเงินปันผล และเชื่อว่าเราสามารถชำระเงินต้นคืนได้ตามกำหนดที่ตกลงกันได้ ภาระหนี้ต่างประเทศที่เกิด

ขึ้นอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ในระยะสั้นปัญหาภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศ มักเกิดขึ้นในรูปแบบของวิกฤตการณ์ทางด้านดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เมื่อเงินตราต่างประเทศที่หาได้โดยการส่งสินค้าออกและอื่น ๆ ตลอดจนทั้งที่มีอยู่ในทุนสำรองไม่เพียงพอกับรายจ่ายที่ต้องชำระด้วยเงินตราต่างประเทศ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นว่าเราจะจัดสรรเงินตราต่างประเทศที่มีจำนวนจำกัดให้กับรายจ่ายประเภทใดได้บ้าง สำหรับภาระหนี้ต่างประเทศนั้น เป็นภาระที่จะต้องจ่ายตามข้อผูกพันในสัญญา ยากที่จะตัดทอนได้ เราอาจจะตัดทอนรายจ่ายในการสั่งซื้อสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่ไม่จำเป็นลงได้บ้าง มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่ารายจ่ายประเภทนี้เดิมมีอยู่อย่างไร หากเดิมมีอยู่มากเราก็ตัดได้มาก สำหรับสินค้าประเภทที่จำเป็นต่อการผลิตและการลงทุน ถ้าหากเราจะลดให้น้อยลง การผลิตและการลงทุนก็ย่อมได้รับความกระทบกระเทือน หากวิกฤตการณ์ทางด้านดุลการชำระเงินระหว่างประเทศเกิดขึ้นบ่อย ๆ และการผลิตการลงทุนถูกตัดทอนเป็นประจำ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวก็ยากที่จะราบรื่น ถ้าหากเราคิดว่าตัดทอนอะไรก็จะได้รับความเสียหาย ก็อาจจะหาทางผ่อนการชำระหนี้ไว้จนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น เช่นนี้ก็จะเป็นเพียงการประวิงเวลา ถ้าหากสถานการณ์ไม่ดีขึ้น เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ตามที่ได้ผลิตผ่อนได้ปัญหาก็จะยิ่งมาก หากแก้ไขอะไรไม่ได้เลย ทางเดียวที่เหลืออยู่ก็คือ การบอกรับชำระหนี้สินใด ๆ ทั้งสิ้น เช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้น ที่รู้แน่ ๆ ก็คือ ถ้าจะคิดหนี้หนี้ก็เพื่อนเล็กคิดได้ที่จะพึ่งทุนต่างประเทศ และคิดต่อเกี่ยวกับทั้งทางการเงินและการค้ากับต่างประเทศอีกต่อไป ดังนั้นปัญหาระยะสั้นเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศ จึงเป็นปัญหาที่ว่าเราจะจัดสรรใช้ทรัพยากรและเงินตราต่างประเทศ เพื่อการชำระหนี้ต่างประเทศและการอื่นโดยมิต้องให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศมากจนเกินไปได้อย่างไร ถ้าหากเรากุญแจมาจากต่างประเทศโดยไม่คิดถึงภาระการชำระหนี้ในอนาคต และยึดหลักแน่นอนว่า แม้จะเกิดวิกฤตการณ์ทางด้านดุลการชำระเงินต่างประเทศประการใด เราก็จะไม่ผิดสัญญาต่อเจ้าหนี้เช่นนี้ การชำระหนี้ก็จะไม่เป็นปัญหา แต่จุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจในด้านอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวอาจไม่บรรลุผลตามที่ประสงค์

ในระยะยาวนั้น ปัญหาเกี่ยวกับหนี้ต่างประเทศมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับปัญหาการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ทุนจากต่างประเทศช่วยให้เราสามารถลงทุนขยายกำลังผลิตได้มากกว่าที่พึ่งกระทำได้โดยอาศัยเงินออมภายในประเทศ และช่วยให้เราสามารถใช้สินค้าประเภททุนที่ไม่อาจผลิตได้ภายในประเทศเพื่อการลงทุนต่าง ๆ รายได้ของประเทศที่เพิ่มมากขึ้นเพราะ

เหตุดังกล่าวถือว่าเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ทุนต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกัน การชำระหนี้ต่างประเทศทำให้เราต้องสูญเสียรายได้และทรัพยากรส่วนหนึ่งให้แก่ต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคหรือการลงทุนภายในประเทศได้ เช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นต้นทุนที่จะต้องนำไปหักออกจากผลประโยชน์ ที่เหลือจึงจะเป็นผลประโยชน์สุทธิที่แท้จริง หากการใช้ทุนต่างประเทศเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เราสามารถรวบรวม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเป็นประโยชน์ได้โดยเต็มที่ กัตการขยายตัวของรายได้จะช่วยให้เราสามารถยกระดับมาตรฐานการอุปโภคบริโภคและเพิ่มทุนเงินออมให้สูงขึ้นได้เป็นลำดับ จนในที่สุดเราจะมีเงินออมเหลือเกินความต้องการในการลงทุนภายในประเทศ และเราจะใช้เงินส่วนเกินนี้ไปเพื่อการถอนไถ่หนี้ได้มากขึ้นเป็นลำดับ ในการไถ่ถอนหนี้ต่างประเทศนั้น เราต้องใช้เงินตราต่างประเทศ ดังนั้น ปัญหาหนี้ต่างประเทศในระยะยาวจะหมดสิ้น ก็ต่อเมื่อเราสามารถขยายกำลังในการหาเงินตราต่างประเทศอย่างเพียงพอควบคู่ไปกับการขยายตัวของรายได้และเงินออม ในการตรงกันข้าม หากการใช้ทุนจากต่างประเทศประสบความล้มเหลว รายได้เงินอคมไม่ขยายตัวเท่าที่ควร เราก็จำเป็นต้องใช้หนี้ใหม่เพื่อชำระหนี้เก่า หนี้ต่างประเทศก็จะพอกพูนขึ้นเป็นลำดับ ไม่ช้าไม่นานต่างประเทศก็จะเลิกให้กู้ หนี้ที่ต่างประเทศเลิกให้กู้ การลงทุนและการขยายตัวของรายได้ก็จะหยุดชะงัก ยิ่งถ้าหากถูกบังคับให้ชำระหนี้ที่ค้างค้างมาแต่เดิมซ้ำเติมเข้าไปอีก ความทรุดโทรมทางเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องเสี่ยงและเวลาจะต้องผ่านไปถึง 15-20 ปี จึงจะรู้ได้โดยชัดเจนพอประมาณว่าผลเป็นประการใด

ความสามารถในการชำระหนี้ต่างประเทศ

ในระยะสั้นเราอาจจะก่อหนี้ใหม่เพื่อใช้หนี้เก่าได้ ส่วนในระยะยาวนั้น ประเทศลูกหนี้จะสามารถชำระหนี้ที่มีอยู่กับต่างประเทศโดยไม่เดือดร้อนได้ ก็ด้วยเงื่อนไขสองประการ

ประการแรก จะต้องมียอดเงินออมมากกว่าความจำเป็นในการลงทุน เพื่อรักษาสถิตการขยายตัวของรายได้ไว้ในระดับที่ต่ำต้องการ อย่างน้อยเงินออมส่วนเกินควรจะเท่ากับจำนวนภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ

ประการที่สอง รายรับเงินตราต่างๆ จากการส่งออก จะต้องมากกว่ารายจ่ายเงินตราต่างประเทศเพื่อการส่งออกเข้าเป็นจำนวนที่เทียบเท่ากับที่ต้องใช้ในการชำระหนี้ต่างประเทศ กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความสามารถในการชำระหนี้ต่างประเทศขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างเงินออม และทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ เนื่องจากการชำระหนี้ต่างประเทศมิได้เป็นไปโดยสม่ำเสมอตลอดช่วงระยะเวลาอันยาวนาน จำเป็นจะต้องเตรียมการเพื่อรับภาระไว้เป็นการล่วงหน้า ในระยะต้นๆ ของการใช้ทุนต่างประเทศ ภาระการชำระหนี้จะมีน้อยและจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น หากประเทศลูกหนี้ประสบความสำเร็จในการใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็จะสามารถให้เงินออมและเงินตราต่างประเทศที่เพิ่มมากขึ้นเกินความต้องการสำหรับการลงทุนภายในประเทศ เพื่อไถ่ถอนหนี้ต่างประเทศให้ลดลงได้เป็นลำดับ ภาระการชำระหนี้จะเพิ่มขึ้นถึงสูงสุดแล้วลดลงจนถึงระดับที่ประเทศลูกหนี้ต้องการ ระดับนี้จะสูงหรือต่ำ ก็ย่อมแล้วแต่นโยบายของประเทศลูกหนี้ว่าจะพึ่งทุนจากต่างประเทศอย่างน้อยเป็นปริมาณหนึ่งโดยตลอดไปหรือจะไม่ให้หนี้ต่างประเทศเหลืออยู่เลย เช่นนี้เรียกว่าวงจรหนี้ต่างประเทศ ซึ่งอาจจะคลุ้มช่วงระยะเวลา 25-30 ปี ในช่วงระยะที่ภาระหนี้ต่างประเทศอยู่ใกล้เคียงกับระดับสูงสุดนั้น ธุรกรรมชำระหนี้ระหว่างประเทศจะได้รับความกระทบกระเทือนมากเป็นพิเศษ หากเตรียมการล่วงหน้าไว้ดีก็อาจจะใช้เงินตราต่างประเทศที่สะสมไว้ หรืออาจกู้ยืมได้ในระยะสั้นเข้าช่วยแก้ไขสถานการณ์ หากผ่านพ้นวิกฤตการณ์ในตอนนั้นไปได้ด้วยความเรียบร้อยก็ปัญหาภาระการชำระหนี้ต่างประเทศก็นับวันแต่จะผ่อนคลายเป็นลำดับไป ในที่สุด เช่นนี้เห็นความจริงเฉพาะกรณีที่การพัฒนาเศรษฐกิจโดยอาศัยทุนจากต่างประเทศประสบความสำเร็จ ในกรณีอื่น ภาระการชำระหนี้ต่างประเทศอาจนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็จะเพิ่มขึ้นได้ไม่มากกว่าที่ต่างประเทศยินยอมให้กู้ยืมกับดอกเบี้ยต่างชำระ เมื่อต่างประเทศบอกล้มเลิกการให้กู้ยืมซึ่งไม่มีทางจะเรียกชำระคืนได้ เศรษฐกิจของประเทศก็จะกลับเข้าสู่ภาวะเฉื่อย รายได้การลงทุนและการอุปโภคบริโภคต้องลดต่ำลงเข้าสู่ระดับที่กำหนดโดยทรัพยากรภายในประเทศ

แนวทางในการกำหนดปริมาณหนี้ต่างประเทศที่เหมาะสม

ทุนที่เข้าจากต่างประเทศนั้น จะถูกใช้ไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตาม โครงการลงทุนต่างๆ ทั้งของส่วนรัฐบาลและส่วนเอกชน ตามปกติแล้วก่อนที่จะตกลงทำสัญญากู้ยืม ผู้กู้ยืมจะต้องทำโครงการแสดงความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ และทางเทคนิคและชี้ให้เห็นว่าผลที่ได้รับจากโครงการจะคุ้มกับการลงทุน หากเป็นโครงการเอกชนผลกำไรที่คาดว่าจะได้รับเป็น

เรื่องสำคัญ ส่วนโครงการของรัฐบาลนั้น แม้จะไม่ให้ผลกำไรตอบแทนแก่รัฐบาลโดยตรง แต่ก็ต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่สังคมคู่กับการลงทุนเช่นเดียวกัน เมื่อผู้ให้กู้เห็นชอบด้วยและเชื่อว่าจะบังคับชำระหนี้ได้ตามสัญญา ก็จะตกลงให้กู้ วิธีปฏิบัติดังกล่าวนี้ทำให้มีผู้คิดว่า ประเทศควรจะใช้ทุนจากต่างประเทศมากกว่าที่มีโครงการซึ่งให้ผลคุ้มค่าทั้งในส่วนของ รัฐบาลและส่วนเอกชน หากทำเช่นนั้นแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวก็จะไม่เกิดขึ้น หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ เป็นหลักเกณฑ์ของความสามารถในการรับทุนจากต่างประเทศ ซึ่งยึดการพิจารณาโอกาสและความสามารถที่จะใช้ทรัพยากรจากภายนอกและภายในประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าโอกาสในการลงทุนเพื่อขยายงานและกิจการต่างๆ ที่ให้ผลคุ้มค่ามีมาก ก็ควรจะรับทุนจากต่างประเทศให้มาก ถ้ามีน้อยก็ควรจำกัดทอนการให้ทุนจากต่างประเทศลงไปด้วย

แม้จะหาผู้โต้แย้งไม่ได้ว่า โครงการลงทุนที่ใช้เงินกู้จากต่างประเทศนั้น ควรจะได้รับการพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยรอบคอบ แต่ก็น่าจะพิจารณาเพิ่มเติมต่อไปอีกว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่ประเทศจะประสบปัญหาเกี่ยวกับภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่โครงการลงทุนทั้งหลายที่ใช้ทุนจากต่างประเทศประสบความสำเร็จ และให้ผลคุ้มค่าด้วยกันทั้งนั้น คำตอบก็คือ มีทางเป็นไปได้ สมมุติว่าโครงการลงทุนของเอกชนให้กำไรดี และโครงการลงทุนของรัฐบาลช่วยเพิ่มกำลังผลิตและขยายรายได้ให้แก่ประเทศ แต่ปรากฏว่ากำไรและรายได้นั้น ถูกใช้จ่ายไปเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลเก็บภาษีอากรได้ไม่เพียงพอกับภาระการใช้จ่าย เพราะความไม่มีประสิทธิภาพของการบริหารงานทางด้านการคลัง เช่นนี้ เงินออมที่เหลือจากการลงทุนภายในประเทศอาจไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ต่างประเทศ ยิ่งไปกว่านี้ แม้เงินออมจะมีเพียงพอสำหรับภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ แต่ขาดเงินตราต่างประเทศ ปัญหาการชำระหนี้ต่างประเทศก็ยังไม่อาจจะเลี่ยงได้ ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเพราะเหตุผลดังกล่าวข้างต้น นอกจากโครงการลงทุนที่ใช้เงินทุนจากต่างประเทศจะเป็นโครงการที่ให้ผลคุ้มค่าแล้ว จะต้องพิจารณาก่อนที่ต่างประเทศโดยคำนึงถึงความสามารถในการสร้างเงินออมและการส่งสินค้าออกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อประการแรก การชำระหนี้ต่างประเทศจะไม่กระทบกระเทือนการอุปโภคบริโภคและการลงทุนภายในประเทศและเป็นภาระต่อดุลการชำระเงินระหว่างประเทศในช่วงระยะสั้นมากเกินไป ประการที่สอง ประเทศจะสามารถไถ่ถอนหนี้ได้เป็นลำดับจนในที่สุดสามารถเห็นอิสระจากทุนต่างประเทศได้ในระดับที่ต้องการ

เพื่อที่จะให้การใช้ทุนต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้ผลตามความมุ่งหมาย จำเป็นจะต้องมีการวางแผน ซึ่งอาศัยผลการคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าเป็นระยะเวลาอันจนถึง 10-20 ปี ในกรวางแผนนั้น ควรจะไล่ค่านึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องการ
- 2) ความสามารถในการขยายการลงทุนเพื่อเพิ่มกำลังผลิต
- 3) ความสามารถในการสร้างเงินออม
- 4) ความสามารถในการส่งสินค้าออก
- 5) ความต้องการสำหรับสินค้าเข้าเพื่อการอุปโภคบริโภค การผลิตและการลงทุน
- 6) ประสิทธิภาพในการผลิต
- 7) เงินกู้ยืมซึ่งรวมถึงอัตราดอกเบี้ย ระยะปลดหนี้ชำระหนี้และอายุการชำระหนี้
- 8) ความสามารถในการปรับโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถลงทุนและประกอบการผลิตได้ โดยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน จะต้องพิจารณาพร้อม ๆ กัน โดยอาศัยการคาดคะเนเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงจะสามารถกำหนดการใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างการขยายตัวของรายได้ และการรับภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ ทั้งนี้จะทำให้ประการใดนั้น มีวิธีการซึ่งนักเศรษฐศาสตร์พอจะมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง¹ ณ ที่นี้จะขอทำความเข้าใจไว้แต่โดยสรุป

อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นสิ่งซึ่งอาจจะกำหนดขึ้นตามนโยบายหรือเป็นผลของการใคร่ครวญไตร่ตรองถึงผลได้ผลเสีย และความสามารถที่จะดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อเราตั้งเป้าหมายอัตราการขยายตัวของรายได้ไว้แล้ว ประสิทธิภาพและสถานการณ์ทางด้านการผลิตจะเป็นเครื่องกำหนดว่า เราจะต้องขยายการลงทุนในอัตราอย่างไรจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายอัตราการขยายตัวของรายได้ เมื่อทราบแล้ว เราก็จะพิจารณาจากความสามารถในการสร้างเงินออมภายในประเทศเพื่อให้อำนาจเราต้องใช้เงินทุนจาก

¹ ผู้สนใจอาจจะขอคู่มือวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนได้ที่คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (Sakda Saibua, "Optimal Patterns of Growth and External Indebtedness: The Case of Thailand," Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Wisconsin, 1971)

ต่างประเทศเป็นจำนวนเท่าใด หากผลต่าง ระหว่าง การลงทุนและเงิน ออมภายในประเทศมี จำนวนสูงกว่าผลต่างระหว่างการส่งออก และการนำเข้า ก็เป็นอันแน่ใจได้ว่า ถ้า หากหาเงินทุนจากต่างประเทศมาสมทบเงินออมภายในประเทศ ได้เพียงพอ กับความต้องการใน การลงทุน ปัญหาการชำระเงินระหว่างประเทศก็จะไม่เกิดขึ้น ตราบใดที่เงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการลงทุน เพื่อการรักษาอัตราการขยายตัวของรายได้ตามเป้าหมาย เราก็ต้อง พยายามชดเชยส่วนขาดด้วยเงินทุนจากต่างประเทศ เช่นนี้เป็นการใช้ทุนจากต่างประเทศใน กรณีที่ความสามารถในการสร้างเงินออมเป็นเครื่องจำกัดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ในบางครั้ง การค้าระหว่างประเทศอาจเป็นตัวจำกัดที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะการขยายตัวของรายได้ในอัตราที่ ต้องการอาจติดขัดอยู่ที่ความสามารถในการหาเงินตราต่างประเทศ ในกรณีเช่นนี้ การใช้ทุนจาก ต่างประเทศก็มุ่งที่จะแก้ไขข้อขัดข้องทางด้านการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความ ต้องการสำหรับเงินทุนต่างประเทศจะหมดไป เมื่อข้อขัดข้อง ในเรื่องเงินออมและเรื่องการ ค้าระหว่างประเทศไม่มีอีกต่อไป การลดหนี้ต่างประเทศลงเป็นจำนวนสุทธิจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ ทั้งเงินออม และเงินตราต่างประเทศมีเหลือเกินความจำเป็น สำหรับการรักษ้อัตราการขยาย ตัวของรายได้ตามเป้าหมาย เช่นนี้คงเป็นระยะหลังจากที่ได้เริ่มใช้เงินทุนจากต่างประเทศมา แล้วไม่น้อยกว่า 10-15 ปี

ความจริงนั้นเป้าหมายอัตราการขยายตัวของรายได้ ความสามารถของประเทศในด้านการ ออมทรัพย์ การผลิต การส่งออก และอื่น ๆ นั้น มิใช่เป็นสิ่งที่ตายตัวเปลี่ยนแปลงมิได้ ถ้า หากเรากำหนดเป้าหมายอัตราการขยายตัวไว้สูง ความสามารถในการออมทรัพย์และการส่งออก ต่ำ ทุนจากต่างประเทศที่ตักให้ก็จะมีจำนวนมาก และภาระการชำระหนี้ต่างประเทศก็จะ มากเช่นกัน เช่นนี้ อาจเกินความสามารถที่เศรษฐกิจของประเทศจะรับได้ ผลที่จะปรากฏให้ เห็นก็คือ วิกฤตการณ์ด้านดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ เราอาจจะต้อง ตัดทอนการลงทุนและการนำเข้า ผลก็คือการขยายตัวของรายได้ไม่บรรลุเป้าหมาย ถ้าหากเรา ยืนยันก็จะให้รายได้ขยายตัวในอัตราที่ตั้งไว้ เราก็อาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างของ ระบบเศรษฐกิจ ในลักษณะที่จะตัดทอนการใช้ทุนจากต่างประเทศให้เหลือน้อยลงหรือเพิ่มความ สามารถในการชำระหนี้ให้สูงขึ้น หากปรับเปลี่ยนไม่ได้ตามที่ประสงค์ ก็อาจจำเป็นที่จะต้อง ลดเป้าหมายอัตราการขยายตัวของรายได้ มิฉะนั้น การพัฒนาการเศรษฐกิจโดยมีเสถียรภาพก็ จะเป็นไปได้ไม่ได้ ความจริงแล้ว จุดมุ่งหมายประการสำคัญอันหนึ่งของการใช้ทุนต่างประเทศก็คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ เพื่อตัดทอนการขาดดุลภาพทั้งในด้านการออม

ทรัพย์สิน—การลงทุน และในด้านการค้าระหว่างประเทศ หากทำได้สำเร็จ ในที่สุดเศรษฐกิจของประเทศ ก็จะเจริญต่อไปได้โดยลำพังทรัพยากรภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่

สรุป

จากที่พยายามอธิบายเป็นลำดับมานี้ ก็คงจะพอเข้าใจได้ว่าการใช้ทุนจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เป็นเรื่องสลักสำคัญที่ที่จะต้องพิจารณาปัญหาอุปสรรค ความยากคืออยู่ที่ไหนเป็นเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มิฉะนั้น การดำเนินการเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในระยะสั้น อาจจะทำให้เกิดผลเสียในระยะยาว ในขณะที่เดียวกัน ถ้าคิดแต่สิ่งผลเลิศในระยะยาว ปัญหาในระยะสั้นอาจทวีความรุนแรงจนเกินที่จะแก้ไข หรือแก้ไขได้ก็ต่อเมื่อไม่คำนึงถึงผลระยะยาวเท่านั้น ทางที่ปลอดภัยและควรจะให้ผลสมบูรณ์ที่สุดก็คือการเตรียมการเพื่อเผชิญปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า แม้การคาดคะเนเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันไกลนั้นจะทำได้ยาก หากหมิ่นทศตวรรษผลการดำเนินการตามนโยบาย และมาตรการที่กำหนดไว้ตามแผนอยู่เสมอ ก็คงจะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดีกว่าที่ไม่คิดอะไรไว้ล่วงหน้าเลย การใช้ทุนจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องคิดล่วงหน้าอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้น ผลที่ได้รับจะเป็นตรงกันข้ามกับที่ประสงค์ ที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ ปัญหาที่ยังนานยังต้องพึ่งทุนจากต่างประเทศมากขึ้น